

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato: 09.12.2024

Vår ref: 23/03612-3 tm783

Deres ref:

Innspill fra Den norske kirke til NOU-utredning om musikklivet i Norge

Den norske kirke takker *NOU-utvalget om musikklivet i Norge* for muligheten til å komme med innspill til utredningen. I den forbindelse viser vi til vårt brev av 31. oktober 2023 hvor vi gjennomgikk store deler av faktagrunnlaget for Den norske kirkes musikkvirksomhet. En oppdatert statistikk for 2023 vedlegges.

Den norske kirke – et samfunnsøkonomisk bidrag til kultur og kulturarv¹

Grunnloven stadfester at Den norske kirke er Norges folkekirke. Trossamfunnslovens kapittel 3 har som formål at Den norske kirke forblir en landsdekkende og demokratisk evangelisk-luthersk folkekirke. I kraft av dette oppdraget bidrar kirken til et levende kulturliv over hele landet. Foruten kirkens kormedlemmer betjente 12 268 kulturfrivillige i 2023 kirkens 12 968 konserter og kulturarrangement i egen og andres regi. Disse arrangementene hadde 1 416 348 publikummere.

Rapporten *Den norske kirke – et samfunnsøkonomisk bidrag til kultur og kulturarv* ble overlevert Kirkerådet av Rambøll Management Consulting i Fagerborg kirke i Oslo 14. november i år. En slik samfunnsøkonomisk verdisetting har ikke tidligere blitt målt for kirken. Tallgrunnlaget for rapporten er på grunn av pandemien et snitt fra kirkens statistikker fra 2019 og 2022. Rapporten viser at kirkens samfunnsøkonomiske bidrag innen kultur og kulturarv er 4,3 milliarder. Musikkandelen av dette bidraget er estimert til 499,3 millioner og 194 millioner innen kulturfrivillig virksomhet knyttet til gjennomføring av konserter og kulturarrangement.

Den norske kirke har omlag 900 fast ansatte musikere i ulik stillingsprosent og er slik sett den institusjonen med flest fast ansatte musikere i Norge. Verdien av kirkens musikkrelaterte personell er estimert av Rambøll til 374,3 millioner kroner. Ved siden av musikalsk tilrettelegging av forskjellige gudstjenester og kirkelige handlinger som bryllup og

¹ Rambøll-rapporten: <https://www.kirken.no/nb-NO/om-kirken/aktuelt/kirken-bidrar-med-flere-milliarder-pa-kulturfeltet/>

begrovelser, har kirkemusikere også ansvar for lokal korvirksomhet, undervisning av orgelelever, konserter og ulike musikkfestivaler.

Store deler av dette arbeidet gjøres i samarbeid med lokale aktører, både amatører og høyt skattede profesjonelle norske og utenlandske utøvere. Den kirkemusikalske virksomheten ved domkirkene er i denne sammenhengen regionale kraftsentre til inspirasjon for kirkemusikere lokalt.

Fra amatør til profesjonell

Formålet med NOU-utredningen er å:

- bedre vilkårene for musikkvirksomhet.
- få til en effektiv bruk av ressurser.
- ha et fortsatt levende musikkliv i hele landet.

Et fortsatt levende musikkliv

Norsk kulturpolitikk skal legge til rette for at kunst og kultur av høy kvalitet kommer ut til alle i hele landet. Da er det nødvendig å ha høyt utdannede skapere og utøvere av musikk. For å kunne leve av sitt virke må det også være et publikum og et administrativt og teknisk personell av kulturarbeidere. Alle disse rollene og dette engasjementet må det rekrutteres til. Det mest naturlige stedet for dette er et styrket musikktilbud, undervisning og bruk av musikk i barnehager, grunn- og videregående skoler samt høyskoler og universitet i tillegg til i SFO, kulturskoler og i det frivillige kulturlivs musikkaktiviteter.

Kirkerådet ber NOU-utvalget redegjøre for nødvendigheten av et musikktilbud for alle aldersgrupper på alle nivå og i ulike sammenhenger i hele landet.

Kulturfrivillighet – en rekrutteringsarena

Ungdom som har vært kulturfrivillig, møter man ofte igjen som skaper og utøver, kulturarbeider og en trofast publikummer. Den norske kirkes kulturfrivillige bidrar med oppgaver som planlegging, gjennomføring og avslutning av konserter og kulturarrangement i kirkens egen og i andres regi. I tillegg har de jobbet med programmering, budsjettarbeid, markedsføring, salg, rigging av scene med lys- og lyd, publikumshåndtering m.m.

Motivasjonen for hvorfor mennesker vil gjøre en slik innsats frivillig varierer fra person til person, men også fra aldersgruppe til aldersgruppe. Utover at den frivilliges oppgave oppleves som gøy å drive med, motiveres unge mennesker til slik innsats fordi de noen ganger får tilbud om ulike kompetanseutviklende kurs. Karrieremessige grunner for fremtidig studie- og yrkesvalg kan også ligge til grunn foruten at det er et verdifult verv å ha på CV'n med tanke på fremtidig jobbsøking.

Kirkerådet utfordrer NOU-utvalget til å vurdere om det i søknad på tilskuddsmidler bør gjøres rede for tilrettelegging av kulturfrivillighet i tiltaket.

Et mangfoldig tilbud for alle

Et mangfold av såkalte brede og smale musikktilbud i alle disse leddene legger fundamentet for at ulike lag og deler av befolkningen også i fremtiden kan finne et musikktilbud med høy kunstnerisk kvalitet uavhengig av sosial og geografisk tilhørighet. For at ingen skal bli diskriminert på dette området, vil Kirkerådet løfte frem hvordan kulturpolitiske dokument omtaler dette:

- Hurdalsplattformen s. 67: «Regjeringas kulturpolitikk vil derfor støtte opp under eit ope, inkluderande og mangfaldig kulturliv i heile landet og leggje til rette for eit kontinuerleg samspel mellom den profesjonelle og den frivillige kulturen.»
- Nåværende kulturlov: § 1: «[,,] offentlege styresmakters ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleve eit mangfald av kulturuttrykk.»
 - Forslag til revisjon av kulturloven, Prop. 6L (2024-2025): ny § 1 «[...] offentlege styresmakters ansvar for å fremja og leggja til rett for eit bredt spekter av kulturverksemd i tråd med prinsippet om armlengds avstand, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleve eit mangfald av kulturuttrykk.»²
- Kunstnarkår Meld. St. 22 (2022-2023) s. 40: «Eit relevant og representativt kulturliv er mangfaldig nok til at alle har rett til å uttrykkje og formidle sin eigen kultur, og til at ein kan finne uttrykk og opplevingar som er særleg relevante for ein sjølv, uavhengig av kva bakgrunn ein har. At kulturlivet er representativt, skal forståast breitt og romme fleire dimensjonar. Det handlar om kulturell og sosial bakgrunn og om kjønn, funksjonsevne, religion, seksuell orientering, etnisitet, nasjonalitet og alder.»
- Et kunnskapsbasert og langsiktig mangfoldarbeid (Regjeringens oppdrag til Kulturdirektoratet mht. mangfoldsarbeid innen kulturfeltet) s. 6: «For å sikre relevans og representativitet i kulturlivet må kunst- og kulturinstitusjonene arbeide aktivt for å nå ut til nye grupper med sitt tilbud. Institusjonene må rekruttere fra hele befolkningen for å nå målet om å skape kunst- og kulturuttrykk av ypperste kvalitet som er tilgjengelig for alle. Kulturelt mangfold kan forstås som et inkluderende kulturliv som kommer til uttrykk gjennom et mangfold av sosial og kulturell bakgrunn, kjønn, funksjonsevne, religion, seksuell orientering, etnisitet, nasjonalitet og alder. Det må rettes særlig oppmerksomhet mot å inkludere samfunnsgrupper som er underrepresenterte i kulturlivet, både som utøvere og kulturarbeidere og som brukere av kulturtilbud.»
- Likestillings- og diskrimineringslovens § 6 *Forbud mot å diskriminere*.

Kirkerådet ber NOU-utvalget om å omtale norsk kulturpolitikks grunnpilar om at kunst og kultur av høy kvalitet skal være fri for diskriminering, jf. Kulturlovens § 1.

En styrket korvirksomhet

For mange er deltakelse i korvirksomhet en port inn til norsk musikkliv som skaper og utøver, publikummer og kulturarbeider.

Innen korvirksomhet vil Den norske kirke særskilt fremheve behovet for utdanning innen kordirigering generelt og pedagogikk spesielt innen barnekorledelse samt vokalpedagogisk undervisning. Kirkerådet har erfart gjennom utlyste spesifikke midler de senere år at midler som gir mulighet til å leie inn vokalpedagoger til korets øvelser, har høynet det kunstneriske nivået for koret. Publikum har merket seg dette og økt oppslutningen om korets konserter. Flere kormedlemmer er rekruttert ved at koret har fått styrket sitt renommé. Det har igjen gitt koret mulighet til å gi seg i kast med mer krevende korverk og inspirert kormedlemmer til å ta privatundervisning i sang.

² Ble lagt til Stortingsbehandling i familie- og kulturkomiteen 5. nov. 2024
<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=100589>

Kirkerådet ber NOU-utvalget om å utforske hvordan Norges Musikkhøgskole o.a. musikalske utdanningsinstitusjoner kan bidra til styrket dirigentutdanning og musikkpedagogisk utdanning innen barnekorledelse. Videre ber Kirkerådet NOU-utvalget om å utforske om tilskuddsordninger til vokalpedagogisk undervisning innen korvirksomhet er tilstrekkelig.

Styrket samarbeid mellom Kulturskolene og Den norske kirkes orgelklubber og skoler

Den norske kirke ønsker å ta på alvor ansvaret for forvaltningen og utviklingen av den kulturarven for eksempel orgelmusikken er. Til dette trengs en styrking av samarbeidet mellom de kommunale kulturskolene og de lokale orgelklubber og -skoler som kirkens musikere gir undervisning i. Dette er én av flere veier inn til musikkutdanning som kirkemusiker.

Kirkerådet ber NOU-utvalget om å utforske hvordan de kommunale kulturskolene og kirkens orgelklubber og skoler kan øke sitt samarbeid og derved få til en effektiv og gjensidig bruk av sine ressurser.

Tilskuddsordninger

Den ovenfor nevnte Rambøll-rapporten viser at kirken er en solid aktør og arena innen norsk musikkliv. Den norske kirke har vært, er og vil være en del av det allmenne kulturliv. Av den grunn er kirken henvist «[...] til å gjøre bruk av eksisterende ordninger innenfor kunst- og kulturfeltet» for å finansiere egne konserter og kulturarrangement, St. prp. Nr.1 (2008-2009) Det kongelige Kultur- og kirke departement s. 65. Det er derfor av vesentlig betydning for kirkens kulturvirksomhet at offentlige tilskuddsordninger innen kulturfeltet er åpne ikke bare for Den norske kirke, men for tros- og livssynssamfunn generelt i deres kulturvirksomhet. Dette gjelder også andre aktører med en religiøs formålsparagraf hvor musikkaktivitet er én blant flere andre aktiviteter som organisasjonen tilbyr som f.eks. KFUK-KFUM Kulturskole er.

Kirkerådet ber NOU-utvalget sørge for at den kulturpolitiske forståelsen av Kulturlovens § 1 om et bredt spekter av kulturvirksomhet for alle i hele landet blir presisert overfor alle aktører som skal forvalte offentlige tilskuddsordninger.

Arena for øving- og fremføring av musikk

Kulturalliansens *Rapport 3-2022 Kartlegging i 25 kommuner*³ omtaler Den norske kirke og andre trossamfunn som arena for øving og fremføring for kor i kommunen. Totalt bruker 51,3 % tros- og livssynssamfunns sine lokaler for øving innen korvirksomhet (se s. 8: Den norske kirke - kirkerommet 36,4 %, Den norske kirke - menighetshuset 12,4 % og øvrige livssyn 2,5 %). Hele 58,9 % bruker Den norske kirkes eller andre trossamfunns lokaler til fremføring for koret (se s. 15).

Det fremgår på ovenfor nevnte sted i denne rapporten at det er et stort behov for oppgradering av organisasjonseide bygg som det frivillige kulturliv i stor grad bruker. Størsteparten av tros- og livssynssamfunns lokaler er eldre bygg som trenger – ikke bare generell oppgradering –, men også spesiell tilrettelegging for utøvelse av musikkaktiviteter. Tilskuddsordningen som *Kulturrom* har for dette, er svært begrenset sett i forhold til behovet.

3

Ordringen må derfor styrkes skal lokalene være tilfredsstillende som øvings- og fremføringslokaler. En høynet kvalitet her vil gi en økt kunstnerisk opplevelse for både utøvere og publikum, men også en bedret helsegevinst da det kan redusere f.eks. hørselsskader.

Kirkerådet ber NOU-utvalget påpeke i sin sluttrapport at *Kulturrom* må få tilstrekkelig med midler til rådighet slik at kulturlivet får kunstnerisk egnede og helsemessig forsvarlig lokaler til øving og fremføring av deres musikalske virksomhet.

Regionale musikkentre og andre sjangerbestemte regionale musikkentre

For tiden er det syv sjangerfrie regionale musikkentre i tillegg til jazzsentre og folkemusikkentre i drift ulike steder i landet. Denne eksisterende infrastrukturen for kunstproduksjon og formidling anser regjeringen for å være avgjørende for å kunne styrke kunstmiljøer utenfor landets storbyer. Deres oppdrag og bidrag til musikklivet er blant annet å være et miljø for profesjonelle utøvere i regionene samt bidra til turné – og konsertvirksomhet og talentutvikling. De sjangerfrie sentrene har opprettet nettstedet <https://musikkontoret.no> som felles ressursbank for hele musikkbransjen i Norge (Meld. St. 22 (2022-2023) *Kunstnarkår* s. 126).

Kirkerådet sitter ikke på dokumentasjon over i hvilken grad lokalkirkene har benyttet seg av disse kompetanse- og nettverksmiljøene. Vi vet heller ikke om kirkens musikere lokalt er blitt kontaktet av disse sentrene med tanke på samarbeid, faglig utveksling o.l.

Kirkerådet ber NOU-utvalget om å gjennomgå de ulike regionale musikkentrene og deres mandat med tanke på å utfordre både dem og kirken til å utforske hvordan en gjensidig og dermed effektiv bruk av hverandres ressurser kan etableres.

Nyskapende virksomhet

Musikalsk kulturarv

Kirkerådet har de siste 3-4 år arrangert årlige verksteder og konsultasjoner for salmedikere og komponister for å stimulere til utvikling og nyskaping av salmeskatten med dens melodier. Til denne immaterielle kulturarven innen musikk, hører også samiske og kvenske bidrag. I Rambøll-rapporten omtales blant annet kirkens samarbeid med folkemusikkmiljøet i Ål. I Den norske kirkes Salmebok 2013 er mange religiøse folketoner videreført som en levende og aktiv del av vår nasjonale arv. Kirkerådet ser et utforsket potensial på dette feltet for ytterligere nyskapende virksomhet. Arbeidet med Nordsamisk klangbok (Sálbmagirjji šuokŋagirji) er et eksempel på nyskapende arbeid med levende tradisjonsmusikk i aktiv bruk.

Kirkerådet ber NOU-utvalget utforske og utfordre hvordan f.eks. regionale folkemusikkentre, NOPA, Norsk komponistforening, Norges Musikkhøgskoles utdanning innen komposisjon og deres talentutviklingsprogram sammen med Den norske kirke kan samvirke til en gjensidig og dermed effektiv bruk av hverandres ressurser på dette feltet.

Spillerom for å kunne eksperimentere med nye uttrykk og metoder

I rapporten *Sterkere tilbake. Pandemiens konsekvenser for kultursektoren og mulige virkemidler for gjenoppbygging* av Kulturrådet og Norsk Filminstitutt 2021-2022 s. 58-59 kan man lese at det under koronapandemien utviklet seg små og intime produksjoner på lokale scener. Disse konsertene var "kortreist kultur" og førte til at musikere ute i regionen fikk

oppdrag selv innenfor alle restriksjonene. Slike konserter gjør noe med uttrykket og nærheten til publikum, hevdes det i rapporten. Utrederne tror slike konserter vil bli savnet av publikum samtidig som de peker på at konserter i mindre formater gir et annet spillerom for å eksperimentere med nye uttrykk og metoder.

Kirkerådet ber NOU-utvalget om å utrede om det finnes en tilstrekkelig offensiv tilskuddsordning for å kunne eksperimentere med nye uttrykk og metoder for små og intime produksjoner som vil stimulere til at også små aktører tør satse på I nyskaping av musikk.

Med vennlig hilsen

Ole-Edvard Wold-Reitan
direktør

Turid S. Myrholt
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Kulturdepartementet

Postboks 8030 Dep 0030 OSLO

Vedlegg

Den norske kirkes musikkvirksomhet 2019, 2022 og 2023

Konsserter		
	Antall konsserter i egen regi	Antall publikummere i egen regi
2023	5 670	504 362
2022	5 534	487 229
2019	6 794	669 010
	Antall konsserter i andres regi	Antall publikummere i andres regi
2023	4 209	666 688
2022	4 049	570 279
2019	4 507	761 671
Kulturfrivillighet, konsserter og kulturarrangement⁴		
2023	12 268	
2022	11 833	
2019	16 755	
Kor- og sangvirksomhet		
Kor for barn og unge		
	Antall kor	Antall kormedlemmer
2023	822	16 406
2022	837	15 593
2019	983	18 707
Kor for voksne/familie		
	Antall kor	Antall kormedlemmer
2023	571	13 492
2022	571	12 764
2019	632	14 287
Babysang/småbarnssang		
	Antall menigheter med babysang/småbarnssang	Antall deltakere
2023	723	43 701
2022	742	38 145
2019	743	26 625
Kirkens korforbund (har ikke innhentet tall for 2023)		
Ung kirkesang		
	Antall kor	Antall medlemmer
2022	275	7 000
2019	320	8 000
Norges kirkesangforbund		
	Antall kor	Antall medlemmer
2022		3 500

⁴ Kirken hadde i 2023 totalt 78 344 frivillige, i 2022 totalt 76 266 og i 2019 totalt 94 964.